

NGUYỄN THANH THUY

MODULE TH

5

**TỔ CHỨC HỌC TẬP
CHO HỌC SINH Ở LỚP GHÉP**

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

Module *Tổ chức học tập cho học sinh trong lớp ghép* giúp giáo viên hình thành cho HS một số kỹ năng tổ chức hoạt động học tập và kỹ năng học tập. Đây là việc làm hết sức quan trọng đối với cấp Tiểu học – cấp học hình thành cách học cho HS. Giúp HS biết cách học tập, kỹ năng học tập trong nhóm nhỏ, đặc biệt là kỹ năng học cá nhân (học tập độc lập), tạo điều kiện cho người GV tổ chức có hiệu quả bài học trong môi trường LG. Ngoài ra, còn giúp HS hình thành thói quen và khả năng tự học suốt đời. Điều này rất quan trọng trong xã hội hiện đại.

B. MỤC TIÊU

I. MỤC TIÊU CHUNG

Giúp người học có thể:

- Nêu ra được những đặc điểm học tập của HS trong LG.
- Mô tả một số cách để giúp HS biết đặt câu hỏi trong khi nghiên cứu bài học và trong khi làm việc theo nhóm.
- Chỉ ra những cách để giúp học sinh biết tự đánh giá.
- Thao tác từng loại yêu cầu đối với việc xây dựng nền nếp học tập của các hoạt động trong LG.
- Thực hành các bước giúp HS biết tự tổ chức học tập độc lập (cá nhân và học theo nhóm) trong môi trường LG.
- Thể hiện tính sáng tạo trong việc tổ chức học tập linh hoạt, sinh động trong LG.
- Tích cực xây dựng cho học sinh những năng lực học tập độc lập.

II. MỤC TIÊU CỤ THỂ

Sau khi học xong module này, học viên có thể:

1. Kiến thức

- Xác định được vai trò học tập theo nhóm trong dạy học LG.
- Phân tích được mối quan hệ của GV và HS trong hình thức dạy học theo nhóm nhỏ.
- Nêu được cách tổ chức dạy học theo nhóm ở LG.

2. Kỹ năng

Thiết kế được những hoạt động học tập theo nhóm ở LG.

3. Thái độ

Chủ động, linh hoạt vận dụng các hình thức tổ chức học tập theo nhóm trong dạy học LG.

C. NỘI DUNG

Nội dung 1

VAI TRÒ CỦA DẠY HỌC LỚP GHEP, QUAN HỆ GIỮA GIÁO VIÊN VÀ HỌC SINH TRONG TỔ CHỨC DẠY HỌC THEO NHÓM NHỎ

Hoạt động 1: Vai trò của giáo viên trong tổ chức dạy học theo nhóm nhỏ

- a) HV nêu ra một số cách để duy trì học tập của HS ở các nhóm trình độ khi GV đang bận làm việc với một nhóm trình độ khác.

- b) HV lựa chọn các câu dưới đây đưa vào hai cột trong bảng để mô tả về đặc điểm của học tập theo nhóm nhỏ và học tập cá nhân:
 - Giải quyết những nhiệm vụ đơn giản.
 - Giải quyết những nhiệm vụ phức tạp.

- HS tự làm việc.
- HS có giao tiếp với bạn bè.
- HS hợp tác làm việc với nhau.
- HS giúp đỡ nhau, học hỏi lẫn nhau.
- HS theo đuổi nhiệm vụ cho mục đích cá nhân.
- HS theo đuổi nhiệm vụ cho mục đích chung.

Bảng. So sánh học tập theo nhóm nhỏ và học tập cá nhân

Đặc điểm học tập theo nhóm nhỏ	Đặc điểm học tập cá nhân
-	-
-	-

c) HV tự kiểm tra xem mình đã hiểu tâm lí của HS tiểu học chưa. Bạn đồng ý với những ý kiến nào và phản đối những ý kiến nào dưới đây:

- Trẻ em thích GV chỉ bảo cặn kẽ từng việc một?
- Trẻ em thích làm như người lớn để tự quản lí việc học tập của mình?
- Trẻ em không thể tự quản lí việc học tập của chúng được?
- Trẻ em thích học với nhau?
- Trẻ em thích học những cái có thể áp dụng được ngay?
- Trẻ em thích được làm như thầy, cô giáo để dạy học cho người khác?

HV liệt kê những công việc mà mình cho rằng đặc biệt quan trọng đối với người GV dạy LG.

- Để xây dựng LG của mình thành một lớp học tốt:

.....

- Để chuẩn bị cho một ngày làm việc có kết quả tốt:

.....

- Để tiến hành giờ dạy tốt:

.....

- Để động viên, kích thích HS học tập:

.....

Đọc những thông tin dưới đây để hoàn chỉnh ý kiến của mình.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

- Trong LG, GV có nhiệm vụ tổ chức học tập cho HS ở các nhóm trình độ khác nhau. Vì vậy, người GV không thể cùng một lúc hướng dẫn, giảng dạy trực tiếp cho tất cả các nhóm trình độ có trong lớp. Xây dựng và phát huy khả năng học tập tự lập của HS là điều kiện thiết yếu để bảo đảm cho HS ở các nhóm trình độ trong một lớp có thể duy trì học tập trong hoàn cảnh không có GV trực tiếp cùng làm việc. Chính vì thế, dạy học nhóm nhỏ có vai trò đặc biệt quan trọng trong dạy học ở LG.

Thứ nhất, khả năng làm việc của nhóm cao hơn khả năng thực hiện của từng HS riêng lẻ do nó có thể khai thác sức mạnh và năng lực của một nhóm HS. Nếu nhóm được lựa chọn và hình thành một cách có chủ đích, GV có thể giao cho HS cùng làm những bài tập, những nhiệm vụ phức tạp hơn, lâu hơn và nhờ thế, GV có thể dành thời gian để giải quyết trọn vẹn những nội dung giảng dạy cho nhóm trình độ khác. Hơn nữa, chính mỗi thành viên của nhóm sẽ thấy lớn lên với kết quả chung của cả nhóm.

Thứ hai, làm việc trong nhóm, HS có điều kiện để thảo luận với nhau về những thông tin, chia sẻ kinh nghiệm của mỗi người, do đó kiến thức mà các em đã thu nhận sẽ được cọ xát và củng cố hơn; các em học được cách suy nghĩ, lập luận và kết quả là các em sẽ được trưởng thành hơn.

Thứ ba, môi trường bạn bè dựa trên những mối quan hệ bình đẳng nếu HS được giao những nhiệm vụ vừa sức trong nhóm. Môi trường này sẽ là bước tập dượt thuận lợi để các em mạnh dạn khẳng định mình, thêm tự tin vào khả năng của bản thân.

Thứ tư, học tập cùng nhau trong các nhóm nhỏ, mỗi cá nhân có nhiệm vụ đóng góp vào thành tích chung của cả nhóm sẽ thúc đẩy từng em cố gắng hoàn thành nhiệm vụ của mình, đồng thời các thành viên khác trong nhóm cũng theo dõi, quản lý công việc của từng cá nhân để đảm bảo kết quả chung của nhóm. Quan trọng hơn, vì thành tích chung của nhóm, các em sẽ quan tâm đến công việc của nhau, giúp đỡ nhau hoàn thành nhiệm vụ chung. Qua những hoạt động nhóm, HS sẽ có kinh nghiệm giao tiếp, khả năng nhận thức, kỹ năng tự đánh giá được bộc lộ và phát triển, các em trở nên mạnh dạn, hoạt bát, tự tin hơn.

Tóm lại, trong dạy học LG, việc tổ chức hoạt động nhóm cho HS được coi là một phương pháp dạy học tích cực có hiệu quả. Song GV cần tránh sử dụng nhóm nhỏ một cách hình thức hoặc lạm dụng nó một cách tùy tiện.

Tâm lý lứa tuổi và đặc điểm học tập của học sinh tiểu học

Trẻ em không tiếp thu kiến thức một cách thụ động và mỗi HS đều có kho kiến thức riêng trên cơ sở những kinh nghiệm sống và học tập trước đó. Dạy học sẽ có hiệu quả nếu HS thiết lập được mối liên hệ giữa những kiến thức mới học với kho kiến thức mà các em đã có. Quan trọng hơn, trẻ em không chỉ cần được học chữ, biết tính toán để có thể dùng chúng trong cuộc sống hàng ngày mà còn cần được học những hành vi, cử chỉ, những lời nói và cách suy nghĩ, lập luận để hoà nhập vào cuộc sống xung quanh.

Học tập của HS nhỏ có hiệu quả cao trong những hoạt động thực hành và trong các hoạt động mà trẻ thấy thích thú.

Mỗi đứa trẻ có những kinh nghiệm và khả năng khác nhau đối với những dạng hoạt động khác nhau và các lĩnh vực khác nhau. Do đó, mỗi đứa trẻ có mức độ tiếp thu kiến thức riêng.

Quá trình học tập của trẻ diễn ra ở mọi nơi, mọi lúc và mọi tình huống, không chỉ ở trường học mà cả ở nhà và ở những nơi mà các em vui chơi. Trẻ không chỉ học từ trong sách, báo, mà quan trọng hơn, các em có thể học từ trong những hoạt động, trong các tình huống trong cuộc sống. Trẻ không chỉ học từ thầy giáo hay người lớn mà các em có thể học được rất nhiều từ bạn bè trong những buổi trò chuyện, tranh luận hay cùng học với nhau. GV cần sử dụng những nguồn thông tin, tư liệu phong phú trong sách, báo và cả những hiện tượng, tình huống trong cuộc sống thực, đặc biệt là kinh nghiệm và thực tế của chính các em để kích thích HS suy nghĩ, đưa ra những nhận xét, giải thích và đánh giá theo ý kiến, quan điểm riêng của các em.

Hoạt động của giáo viên LG

LG bao gồm những HS ở các lứa tuổi và trình độ khác nhau, có những kinh nghiệm và nhiệm vụ học tập khác nhau. Chính vì thế, môi trường LG có tính đa dạng như một xã hội thu nhỏ. Những mối quan hệ trong công việc và giao tiếp trên cơ sở trách nhiệm và tin cậy lẫn nhau sẽ làm các em tự tin hơn và học được ở nhau những kinh nghiệm sống cần thiết. GV cần chú ý:

Tổ chức lớp học của mình thành một môi trường mà mỗi HS có cơ hội thể hiện và phát triển khả năng cũng như trách nhiệm cá nhân của mình, đặc biệt đối với các em thiếu mạnh dạn và chưa có thành tích rõ rệt.

Tổ chức lớp học của mình thành một môi trường mà các em HS có quan hệ thân thiết với nhau và luôn có nhu cầu được chia sẻ, học hỏi lẫn nhau và giúp đỡ nhau.

Dạy học LG đòi hỏi GV phải xây dựng kế hoạch bài học một cách công phu để thu hút tất cả HS trong lớp hoạt động tích cực để đạt đến những mục tiêu đã đặt ra cho các NTĐ khác nhau. GV dạy LG không thể đặt sự quan tâm của mình đến nhóm này hay bài này hơn nhóm khác hay bài khác. Có ba câu hỏi GV cần trả lời trong lúc soạn kế hoạch bài học:

- HS các NTĐ cần phải nắm được cái gì trong bài này? (mục tiêu)
- Làm thế nào để HS học những kiến thức hay kỹ năng này tốt hơn? (Cách tổ chức và phương pháp)
- HS cần bao lâu để hoàn thành hoạt động này?

Để điều khiển một giờ học ở LG, GV phải tổ chức các hình thức dạy học khác nhau như dạy trực tiếp cho cả lớp hay cho từng NTĐ hoặc cho HS các nhóm khác học tập độc lập khi GV không có mặt. Tuy nhiên, GV dạy LG nên nhớ rằng học tập theo nhóm nhỏ có ý nghĩa giáo dục rất lớn bởi vì trong nhóm, các em có thể cùng nhau giải quyết những nhiệm vụ phức tạp hơn và hơn nữa các em có thể học được rất nhiều các kỹ năng cần thiết từ trong các hoạt động chung của nhóm. GV nên chú ý sử dụng các hình thức tổ chức dạy học khác nhau để HS học được những kinh nghiệm làm việc khác nhau.

Dạy học LG là một công việc không dễ dàng nhưng GV có thể tìm thấy sự trợ giúp trong môi trường hoạt động của mình: các bạn đồng nghiệp, cha mẹ HS và chính các em HS. GV hãy tìm cách để lôi cuốn các lực lượng cùng tham gia vào quá trình dạy học để mỗi người đều có trách nhiệm và được phát huy khả năng của mình trong sự nghiệp giáo dục trẻ em.

Cho đến nay, dạy học LG vẫn đang sử dụng chung hệ thống chương trình và sách giáo khoa được biên soạn theo từng lớp. Điều đó vừa đặt ra yêu cầu cao đối với GV dạy LG, vừa kích thích tính sáng tạo và linh hoạt trong thực tế tổ chức dạy học trong LG của người GV. Trách nhiệm tổ chức dạy học để giúp đỡ các em HS của mình đạt đến những mục tiêu giáo dục đã được đặt ra là một đòi hỏi có tính pháp lí và chính vì thế, GV buộc phải nắm vững Chương trình tiểu học và đặc biệt là chương trình của các NTĐ trong lớp mình dạy. Tuy nhiên, Chương trình tiểu học và chính sách, quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo luôn khuyến khích các GV nói chung, GV dạy LG nói riêng có những sáng kiến để cải tiến và nâng cao chất lượng dạy học. Bạn đã có những hiểu biết ban đầu về dạy học LG, bạn hãy chia sẻ với chúng tôi và các bạn đồng nghiệp những suy nghĩ, ý kiến của mình để chúng ta cùng hỗ trợ và hợp tác với nhau trong việc tổ chức dạy học LG.

Hoạt động 2: Môi quan hệ giữa giáo viên và học sinh trong dạy học theo nhóm nhỏ

- a) HV đưa ra ý kiến của mình để giải thích cho quan điểm: GV là người tổ chức, hướng dẫn HS học tập theo nhóm (nếu có thể, HV thảo luận với nhau).

GV

GV

GV

- b) HV lựa chọn các từ *có thể* hoặc *không thể* ở các câu dưới đây và đưa ra ý kiến của mình.

- HS *có thể/không thể* tự phân công nhiệm vụ cho từng cá nhân trong nhóm.
GV
- HS *có thể/không thể* quản lí công việc của nhóm.
GV
- HS *có thể/không thể* hợp tác làm việc được với nhau.
GV
- HS *có thể/không thể* đôn đốc, nhắc nhở nhau cùng làm việc.
GV

- HS có thể/ không thể nhận thấy thời gian đã trôi đi khi đang làm việc trong nhóm.

GV

- HS có thể/ không thể gặp những bất đồng giữa các thành viên trong nhóm.

GV

Đọc thông tin dưới đây và hoàn chỉnh ý kiến của mình.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

Dạy học theo nhóm nhỏ

Dạy học theo nhóm nhỏ là hình thức tổ chức dạy học mà GV phân chia HS trong nhóm cùng trình độ hay trong LG thành các nhóm nhỏ gồm 2 đến 7 em để các em thực hiện những nhiệm vụ học tập. Đây là một hình thức tổ chức hoạt động học tập độc lập của HS. Hình thức này có ý nghĩa rất quan trọng trong dạy học LG, không chỉ vì nó cho phép GV có điều kiện để làm việc trực tiếp với các nhóm trình độ khác hay cá nhân trong lớp, mà còn có khả năng giáo dục rất lớn đối với HS. Chính vì thế, GV phải có kế hoạch xây dựng dần cho HS trong lớp những kỹ năng làm việc trong nhóm từ đơn giản đến phức tạp để các em có khả năng sinh hoạt và làm việc tốt trong nhóm. Trong thực tế, GV cần chú ý sử dụng hình thức tổ chức dạy học theo nhóm nhỏ nhưng tránh xem nó như giải pháp để có thể có thời gian làm việc với nhóm trình độ khác mà không chú ý phát huy tác dụng của hoạt động nhóm đối với sự phát triển nhân cách của HS.

Dạy học theo nhóm nhỏ được xem như một phương pháp dạy học tích cực do nó đòi hỏi người dạy phải đảm nhiệm vai trò của người thiết kế và tổ chức quá trình học tập chủ động, độc lập và tích cực cho người học. Có thể hình dung vai trò của GV trong việc tổ chức học tập theo nhóm nhỏ như người thiết kế ngôi nhà, còn HS là những người xây dựng toà nhà đó. Tuy nhiên, vai trò đó còn phụ thuộc rất nhiều vào các kĩ năng học tập theo nhóm của HS. Do đó, GV cần có kế hoạch xây dựng dần cho HS những kĩ năng làm việc từ đơn giản đến phức tạp để các em có khả năng làm việc trong nhóm ngày một tốt hơn. Mặt khác, GV phải thường xuyên kiểm nghiệm lại nhận thức của mình về khả năng của HS trong các hoạt động nhóm. Thực tế cho thấy, nhóm học tập chỉ thực sự phát huy tác dụng giáo dục nếu HS được GV giao cho giải quyết độc lập những nhiệm vụ của nhóm vừa với sức các em.

Với vai trò của người tổ chức, hướng dẫn cho các nhóm hoạt động, người GV cần xác định những mục đích cần đạt tới, xây dựng nhiệm vụ cho các nhóm; hình thành các nhóm tương ứng với các nhiệm vụ, lựa chọn cách tiến hành tối ưu và dự kiến thời gian thực hiện của các nhóm. GV đưa ra cho các nhóm những nhiệm vụ rõ ràng, gợi ý cách tiến hành và nêu rõ cách đánh giá hoạt động của nhóm cũng như những trợ giúp khi các em thấy cần thiết. GV làm nhiệm vụ quan sát hoạt động diễn ra trong các nhóm và có mặt ở nhóm nào khi cần thiết phải giúp đỡ hay để động viên, khuyến khích các em làm việc.

Để giúp HS đạt được những kết quả thảo luận nhóm, GV cần tạo ra cơ hội để HS hoạt động độc lập, tự tổ chức, phân công và quản lí hoạt động trong nhóm của mình mà không bị chi phối bởi những can thiệp của GV khi các em chưa thực sự cần thiết. Khi giao phiếu học tập cho các nhóm, GV có thể gợi ý cho HS phân công nhiệm vụ trong mỗi nhóm để hoạt động của các nhóm được sôi nổi và diễn ra liên tục. Kết quả hoạt động của nhóm và của cá nhân cần được ghi nhận và đánh giá để nâng cao ý thức trách nhiệm của HS.

Với vai trò của người thi công, khi làm việc theo nhóm, HS được học hỏi lẫn nhau. Từng HS trong nhóm được bộc lộ mình về những vấn đề mà nhóm đang quan tâm. Các thành viên trong nhóm có cơ hội để lắng nghe ý kiến của nhau. Các em được trao đổi và chia sẻ kinh nghiệm về những vấn đề có liên quan đến nhiệm vụ học tập của mình và của bạn. Thông qua hoạt động nhóm, năng lực của cá nhân được phát triển tối đa.